

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תקצ"ו - פר' פינחס - תשפ"ה

מי יודע ומי מכיר?

[א]

כתוב בשערי תשובה (או"ח סי' קיט סק"ג) שבשלמי ציבור (קלב:) הביא בשם חכם אחר, שבזוהר פר' פינחס (ח"ג רכו:) מוכח שאין לומר תפלה על מזונות בתפלת המנחה. ע"ש,

מי יודע, האם הקפידא של הזוהר הוא רק תפלה על פרנסה, או גם על שאר בקשות שלא יוסיפו ב'שומע תפלה' או בסוף תפלת שמו"ע?

[נתקבל מהרב גבריאל יוסף סמט]

(גם צריך להבין את עצם הענין. והרי אנו אומרים "ברך עלינו/ברכנו" גם בתפלת מנחה? המגי"ה).

[ב]

נפלאתי להבין מתי נשתרשה הוספת "והתקין מאורות משמח עולמו אשר ברא" וכו' בסידורים של נוסח ספרד ומי הכניסה? הרי בבית יוסף הזכיר מח' אם לאמרה, והטעם לאמרה כדי שיהיה סמוך לחתימה מענין הפתיחה, ש"אור חדש", שהוא מענין אור הגנוז, אינו מענין הפתיחה לדעה זו. ע"ש, וישנם סידורים שהכניסוה במוסגר.

ואך למותר הוא לפרט שבסידורי הספרדים שלא גרסו "אור חדש" - גם את זאת לא גרסו, ובסידורים נוסח אשכנז והאר"י גם אינה מופיעה, ואם כן, מהיכן מגיעה הוספה זו בנוסח ספרד?, ומה גם שאם צריך לאמרו, הרי צריך לאמרו סמוך לחתימה, ולא לפני "אור חדש", וזהו דלא כמאן?.

[נתקבל מהרב א. א.]

[ג]

איתא בספר 'מלא העומר' מהגה"ק מוהר"ר אריה לייב צינץ זי"ע (פר' בלק, עמ' לא, אות כ"ט) וז"ל: ... בשם הרב מוהר"ר מרדכי במוהר"ר נחמיה ז"ל (כנראה שמע זאת מהמחבר זצ"ל): "ויאמר בלעם לאתון" וגו' (במד' כב, כט). דקדק הגאון המחבר ז"ל, מה ז"ש בלעם לאתון "כי התעללת בי"? הן לא שייך לומר כן כי אם לאדם בר-דעת. גם קשה מה שאמר (שם, סיפיה דקרא) "לו יש חרב בידי -

כי עתה הרגתיך". מאי "כי עתה" ולא לפני שפתחה פיה? גם מה [פשר] זה שאמרה שפת-יתר "אשר רכבת עלי מעורך עד היום הזה"? ואמר המחבר ז"ל, כי כשראה בלעם דבר-פלא כזה שתדבר האתון כאשר ידבר איש, סבר בדעתו שאינה כ"א בן-אדם שנתקלל ונהפך לאתון, לכן אמר לה כיון שיש לך דעת, א"כ "התעללת בי", ע"כ אם הייתה חרב בידי "עתה הרגתיך", אבל לפני-כן, הייתי סבר שבלי דעת עשית לי כן, וע"ז השיבה לו האתון כי ודאי טועה אתה, כי "הלא רכבת עלי מעורך עד היום הזה!?", וזה ידוע שאין הקללה שולטת באדם להיות נהפך לבהמה כ"א שבע שנים, א"כ לא בכוונה ובדעת עשיתי לך כן, כ"א מאימת המלאך וחרבו השלופה בידו. ע"כ.

ויש לשאול כאן: א. היודע מאן-דהוא מיהו זה ואיזהו הרב מוהר"ר מרדכי במוהר"ר נחמיה ז"ל שמסר דברים אלה לרב המו"ל? ב. מנין "ידוע שאין הקללה שולטת באדם להיות נהפך לבהמה כ"א שבע שנים"; גם "ידוע" וגם רק ל"שבע שנים" בלבד? (אילו היה כתוב "רק לא בשנת השבע", החרשתי, כי אכן ידוע שבשנת השבע אין שליטה לכחות חיצוניים וכו', והדברים עתיקין. המגי"ה).

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

הידעת?!

[א]

[א] איתא בספר 'נועם אלימלך' (פר' תרומה), וז"ל: כשאדם מחזיק עצמו במדות הטובות ושומר עצמו מכל מדה רעה - הוא מרכבה לשכינה. עכלה"ק.

[ב] ובספר "דרכי צדק" לרה"ק רבי זכריה מעגריל משענדישוב (סי' כ"ו) כתב, וז"ל: קבלתי ממורי (הרה"ק בעל "נועם אלימלך זי"ע), שבכל עת שהוא לומד, יחשוב 'הריני עושה את עצמי מרכבה לשכינה', כדאיתא בשע"צ ב'תיקון הנפש', אפילו אלף פעמים ביום יאמר כן. ואמר מ"ו נ"י כי הגוף מתקדש מאד בזה. וכשירגיל עצמו בזה - יטהר מחשבתו ויסיר ממנו הרהורי עבירה, ויזכה להתפלל במחשבות קדושות ומקדש עצמו כמו בתענית וסגופים. עכ"ל.

[ג] ובספר דודאים בשדה (ר"פ נח) כתב, וז"ל: כי לחשוב תמיד שהוא מרכבה לקדושה, מוסיף הארה בנפש יותר מתענית וסיגופים. עכ"ל, [הרב ג. גוטליב]

[ב]

איתא בספה"ק "עבודת ישראל" מהמגיד הק' מקו'ניץ זי"ע – על פרקי אבות פ"ד מ"ב: "בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה; שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה". כבר אמרנו שהמצוות הקלות הן עיקר החיות לעולם ולזה הזהיר עליהם ביותר. רצ"ל, שזה דבר פשוט למשכיל, כי כשעושה מצוה ומקרב את עצמו לבוראו, ממילא נגזרת לו מצוה אחרת. אבל כשעובר עבירה ועובר מבוראו והולך לו, נמצא נעשה לו מסך מבדיל בינו לבין קונו, ובקל יוכל לבוא לידי עבירה אחרת אף גדולה הימנה. לזה אמר "ובורח מן העבירה" הקלה דוגמת המצוה, היינו שבקל יוכל לעבור עליה, דהיינו, על רכילות, ליצנות, ניבול פה, סיקור עין, וכדומה עבירות אשר הנה כרגע יעבורון, ולזה צריך שימור ביותר.

[ג]

ב"פנים יפות" פר' חקת על הפסוק (במד' כא, יד) "ואת והב בסופה" באמצע הדיבור נאמר בזה"ל: ופירש"י עמשאמחז"ל (ברכות לא). 'אל יפטר אדם מחברו...'. וכאן מביא פירוש יפה אף נעים... וכאילו כך פירש"י. כ"ה בדפוס 'פנים יפות' ישנים גם חדשים. אך אינו כן בפירש"י. ולענ"ד במקום 'ופירש"י' צריך להיות: 'ופרשת'י'. [נתקבל מהרב פ. כץ]

[ד]

כתב בספר מרגניתא דבי רבנן (ירושלים תשנ"ט) עמ' סט: החסיד המופלא ר' ישעיה נ"י מעיר בערשיד שמע מפה קדוש הרב הק' מטאלנא שאמר, על פסוק (תהלים קו ל) ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה, שבהפסוק יש חמשה תיבות, וכל תיבה יש בה חמשה אותיות, רמז כי פינחס מסר עצמו בעד כלל ישראל עם כל החמשה חלקי הנפש נרנח"י, ועי' מרמזים החמישיות הכלולות בפסוק הזה. [נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

!! תגובות !!

[א]

הרב ירמיהו הלוי = בגליון תקצ"ג (פ"ד?, אות ב') מובא מהספר 'ברכי יוסף' מהגה"ק מרן החיד"א זי"ע בענין חומרת לבישת בגדי צמר אצל החסידים. ע"ש, ראוי ונכון לשלב לזה, מה שמובא בספה"ק "תורת שמואל" עה"ת מהגה"ק רבי שמואל אב"ד ווארקא ואפטא זי"ע (נדפס בווארשא תרס"ז), בהסכמת הגה"ח רבי צבי יחזקאל מיכלזון זצ"ל אב"ד פלונסק בעל דגן שמים ועוד, ובה מובא שסיפר לו הרבני החסיד רבי שמעון זאנבערג, כי מרן המחבר הנ"ל היה בימי בחרותו תלמיד הגה"ק רבי

עקיבא אייגר זצ"ל מפוזנא בנגלה. ולמד אצלו זמן רב, והיה לבוש מלבושי צמר כדרכי האשכנזים. וכאשר העתיק אהלו לווארקי נעשה חסיד ונסע לקאז'ניץ. ובהיות כי החסידים בעתות האלו לא לבשו בגדי צמר מחשש איסור דאורייתא, הפשיט מעליו מלבושי צמר ולבש בגדי משי. וכאשר בא שוב לרבו הק' לפוזנא, שאל אותו רבו הגה"ק רבי עקיבא אייגר זי"ע מאיזו סיבה נעשה חסיד ולובש בגדי משי? והשיב לו בשאלה: איך לא ירא רבי הק' ללבוש מלבושי צמר, שיש בהם חשש איסור תורה?

וכאשר שמע הגה"ק רבי עקיבא אייגר זי"ע דבריו, הרים קולו בזעקה מרה על אשר לא עלה רעיון זה על לבו כל ימיו, כי האמת והצדק אתו. ובעודנו מדבר אתו, הפשיט מעליו כל מלבושיו עד כותנתו, והמתין כך עד אשר הביאו לו מלבושים אחרים בלי צמר. עכ"ל ההסכמה שם. ובקובץ "נחלת צבי" קובץ כ"א – כסלו תשע"ב (עמ' כ' – ל'), נדפס מאמר מיוחד מהרב שמעון פוגל בענין "חומרת החסידים בלבישת בגדי צמר", וראה בספר "שפע חיים" (דרשות חורש"י תשמ"א, עמ' פ"ד) דברים נפלאים בנושא זה.

[ב]

הרב מרדכי גנוט = לגליון תקצ"ה, "מי יודע" אות ג': מרע"ה הניח שלעוג קיימת זכות שהשאירה אותו חי כל השנים הללו, שהרי הוא עצמו היה רק בן מאה ועשרים שנה, ואילו עוג חי הרבה יותר ממאה ועשרים שנה ('מדרש תנחומא' פר' חקת כה, 'רבנו בחי' פר' חקת כא, לד"ה אל תירא (וראה עוד ב'נחלת בנימין' על טעמי המצוות (מצ' סג דף פז ע"א ד"ה אך מעוג)). נראה שהאריך ימים בגלל שבא לבשר לאברהם על לוט שנשבה, כנאמר (ברא' יד, יג) 'וַיָּבֹא הַפְּלִיט וַיְגַד לְאַבְרָם הָעֶבְרִי' והיה זה 'שכר פסיעות' ('שמו אברהם' מערכת אלף ערך אליעזר).

[ג]

הרב אשפ"ך = [א] לגליון תקצ"ה (מי יודע אות ב'): א"י מה קשה להבין בו? כשאדם מקבל הכל באהבה - יש לו לא רק עוה"ב אלא גם עוה"ז, כי הכל טוב לו. אך צריכים סייעתא דשמיא להשיג מדרגה ובחי' זו לקבל הכל באהבה.

[ב] שם (אות ג): בפשטות כשאדם לומד תורה - התורה משפיעה לו, וכשאדם מחדש בה - הוא משפיע לה.

[ג] שם (אות ד): 'דרועא ימינא' - היא מידת החסד, מידת אברהם. גילו של עוג לא קשור לספר, אלא לחז"ל.

[ד] בגליון תקצ"ג (מי יודע אות ד'): בענין הנחת קוויטל בספר קודש, יש לציין לספר "ילקוט דברי אהרן" (מדור 'פרי אלימלך', מכתב נ). החסיד ר' מרדכי סופר כתב לרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין הי"ד כי הכניס קוויטל לספר "בית אהרן", ונענה: 'מה טוב עשה מכתיבת הקוויטל והנחתו בספה"ק "בית אהרן", כי כדאי הספר הקדוש בעצמו לפעול כל טוב'.

מעשיו... והנה הטעם חלוש מאד ואינו נראה, מכל מקום רבים מקפידים שלא לברך.

הרי מפורש כי מה שאין מברכים 'שהחיינו' הוא מטעם שאינו חשוב, ולא משום שנעשה מעור. ושמו תאמר שהחלק הראשון מדבר בנעלים שאינם של עור והם אינם חשובים, ובחלק השני מדבר בנעלי עור, החשובים? הן בחלק השני כלל אינו עוסק ב'שהחיינו' אלא ב'תבלה ותתחדש'. וכך מפורש ב"פרי מגדים" (או"ח, מ"ז סי' כב): והנה אם קנה בגד מעורות שועלים ופיי"א וכיוצא מברך "שהחיינו", ולא דמי ל[נפסק בשו"ע] יו"ד (סי' כח ס"ב) שעל השחיטה לא יברך 'שהחיינו', ד[התם] מזיק לבריה בידיים, מה שאין כן כאן.

[ו]

הרב יחיאל יהושע רבינוביץ, אנטווערפן = [א] לגליון **תקצ"ה (מי יודע אות א')**: הקושיא המפורסמת היא, איך שייך שיהיה עניו מאד מכל האדם, והרי ידע שיש רשעים בעולם, ואיך שייך שיאחזו עצמו פחות מהם, מה שידע שאינו אמת?

והתירוץ הידוע בספה"ק (אין לי כעת פנאי לחפש, אך כמדומני שגם ה'תולדות' מביאו באיזה מקום), שמה רבנו ודאי ידע מעלתו, אך סבר שלפי גודל המתנות שניתנו לו מן השמים שלא ע"י עבודה, אביו ואמו, ונולד מהול וכו', הרי אם כל אדם אחר אשר על פני האדמה היה מקבלן, היה מתעלה בדרגה גבוהה עוד יותר ממה שהוא עצמו - משה רבנו - זכה לה.

אך לכאורה לפי מה שחילק כאן ה'תולדות', ישנו פ' אחר, שמגודל דבקותו בשי"ת לא זכר שישנם עוד אנשים, שיוכל להשוות את מעלתו כלפי שפלותם, וכיון שהוא האדם היחיד אשר על פני האדמה, ורואה את גדלות הבורא, אז בוודאי שהיה בשפלות ובענווה יתירה.

[ב] שם, כנ"ל. הערה ב'. בפשטות הענין מובן שם בדברי ה'תולדות' מלפניו ומלאחריו, שמבאר שענין הרדיפה אחר מותרות העוה"ז, מכחישתו אפילו בעוה"ז וכ"ש בעוה"ב, ולכך צריך להתרחק מהגשמיות ולהסתפק במועט האפשרי, כדי שלא להגרר אחר מותרות העולם. וע"ז הוסיף העובדא מהבעש"ט הק', שיקבל על עצמו באהבה את מיעוט גשמיותו, וכנראה היה שהוא בשפל הגשמיות מאד. וע"ז השיבו האיש, שצריכים כח מהשי"ת לסבול את החסרון הגשמי הזה, ואמר לו שזהו אמת. וכן משמע מהמשך הדברים שם.

ואולי מחמת שבבעש"ט עה"ת כמה פעמים מובא רק המעשה הזה, בלי התחלת דברי ה'תולדות' וסופם, נראה שהענין אינו מובן.

[ג] אבל באמת יש גם פירוש למעשה זה בלא הקדמת דברי ה'תולדות' וסופם, והוא באופן אחר לגמרי: בס' **בעש"ט עה"ת** (פר' ויגש), מובא בשם ה'תולדות' שם, ענין דומה, שצריך להרגיש את אהבת השי"ת גם בתוך הצער

הרב חיים מאיר וסרמן = [א] בגליון **תקצ"ה, מי יודע** (אות ב) נשאל לפרש ולפשר הכתוב ב"בן פורת יוסף" שיבקש מהשי"ת שיקבל הכל באהבה? נראה שרצה לומר שאין די בזה שמקבל על עצמו לקבל הכל באהבה, אלא שאף צריך להתפלל על זה, ולהתחנן לפני השי"ת שיעזרנו לקבל הכל באהבה, ולא לסמוך על עצמו שודאי יקבל באהבה.

[ב] שם בגליון **(מי יודע אות ג)** נשאל לבאר מה שכתוב ב"קדושת לוי" בפס' (במד' יט, ב) "זאת חקת התורה, שהתורה תהיה בחינת מקבל בחינת "זאת", בספר "מאור ושמש" (פר' חקת) כתב "ויש לדקדק, למה כתב 'זאת חקת התורה' [בל"נ], הוה ליה למימר 'זה חק התורה' [בל"ז], ככתוב (שמות טז, טז; שם לה, ד; ויק' ט, ו; במד' ל, ב; שם לו, ו) 'זה הדבר', וכו', אכן נראה לי וכו', אבל תורת משה היא עצמה תורה, וכל המצוות שבה - אֶמְרָן הקב"ה בפירוש, לכן נתנבא ב'זה', רצה לומר 'זה הדבר בעצמו צוה השי"ת בהדיא', על כן נקראת "תורה שבכתב" - 'זה', ו"תורה שבעל-פה" - 'היא', מה שהתנאים ואמוראים נתנו טעם למצוות, ועיקר הדינים שבתורה שבע"פ רמזוים בתורה שבכתב, ואמרם משה רבנו מפי השי"ת, ולכן נקראת "תורה שבעל פה" 'זאת', שהיא בחינת נבואה, המקבלת עיקר דבריה מתורת משה", ולפ"ז מובן שילמדו תורה שבעל פה שהיא בחינת 'זאת' מקבלת מתורה שבכתב.

[ג] שם בגליון **(מי יודע אות ד)** נשאל לבאר מש"כ ב"מלבוש לשבת ויו"ט": **דרועא ימין**, פירוש זרוע ימין, הרומזת לאברהם אבינו. להלן המקור בזוה"ק (פר' פינחס, רעיא מהימנא, ח"ג ריח): "רישא - לקבל אדם קדמאה. **דרועא ימינא - לקבל אברהם**. דרועא שמאלא - לקבל יצחק. גופא - לקבל יעקב. ומלגו לגופא, כבד - לימינא, טחול - לשמאלא; עשו וישמעאל, לָבָא - יעקב; וכך הוא מונה והולך יתר האיברים, אבר אבר ומתכונות. הרי לנו מקור נאמן שאברהם הוא **דרועא ימינא, חסד**. וכו' עיין שם בזוה"ק באריכות גדול, וקשה להעתיק במסגרת עלון משום אריכות הדברים.

[ה]

הרב אהרן שפירא, אבד"ק פרדס כץ = בגליון תקצ"ה ('מעניינא דיומא' אות י') דן בטעם שאין מברכים 'שהחיינו' על נעלים. בשו"ע (או"ח סי' רכג ס"ו) נפסק: על דבר שאינו חשוב כל כך, כגון חלוק, או מנעלים ואנפלאות (פירוש, מנעלים קטנים, החופים את רוב הרגל), אין לברך "שהחיינו"; ואם הוא עני ושמח בהם - יברך. הגה: ויש אומרים שאפילו עני אינו מברך על חלוק ומנעלים, וכדומה, וכן נוהגין... שוב ממשיך: המנהג לומר למי שלובש בגד חדש: **'תבלה ותתחדש'**. ויש מי שכתב שאין לומר כן על נעלים/בגדים הנעשים מעורות בהמה, שא"כ היו צריכים להמית בהמה אחרת תחלה שיחדש ממנה בגד אחר, ונאמר (תהל' קמה, ט): "ורחמיו על כל

של העוה"ז, ומשמע שישנם ב' דרכים. אם הקב"ה צריך תחילה לתת את הכוחות להרגיש את הצער, או שצריך להתפלל תחילה, דהיינו להתחזק באמונה בזה להרגיש את אהבת השי"ת בתוך הצער. ע"ש.

ושם ב"מקור מים חיים" מביא ביאור מהרה"ק מקאמרנא, מלוקט מכמה מקומות ב"היכל הברכה", ובתוך הדברים מזכיר גם את המאמר שצייתתם מ"בן פורת יוסף" (שנזכר בבעש"ט עה"ת פעמים אחדות, וכן בפר' השבוע פר' בלק), ומבארו ע"פ היסוד הנ"ל, אם צריך תחילה לקבל על עצמו, כלומר, להתחזק באמונה, או שהשי"ת צריך תחילה לתת הכוחות לזה. ע"ש באורך.

[ה] הערה ג': גם בספה"ק "נועם אלימלך" מפורש כע"ז, וכה דבריו: "זאת חקת התורה", שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות סג), שהגיע בתורה במסירות נפש, נותן קיום וחיות לתורה... דברי תורה "מתקיימים", על ידו. [וע"ע בשפ"א לחנוכה (פעמים אחדות, אך באריכות בתרנ"ג) שע"י הידור בהדלקת נרות חנוכה, נותנים קיום וחיות לתורה, וע"ז משפיעים על ה"תורה אור". ע"ש].

[ה] בגליון שם (להערה אות ג'): במס' סופרים (פ"א ה"ב, וכן הלשון בילק"ש (פר' חקת רמז תשס"ה)) אי: "עוג הוא אליעזר, ופרסות רגליו של אברהם אבינו היה, טומנו בכף ידו. פעם אחת גער בו, ומיראתו נפלה ממנו שנו, ונטלה אברהם אבינו, ועשאה מטה של שן, והיה ישן בה. ויש אומרים, כסא עשאו, וישב בו כל ימיו. ומי נתנו לאברהם? נמרוד. והלך עוג ובנה ששים עיירות, והקטנה שבהן - גבהה ששים מיל, שנאמר (דברים ג, ד) "ששים עיר כל חבל ארגוב ממלכת עוג בבשן". ומה היתה אכילתו? אלף שוורים, וכן כל מין חיה, ושתייתו אלף מדות" וכו'. [וראיתי בספר "שמות בארץ", שהגרח"ק זצ"ל נסתפק מדוע אליעזר אינו נחשב לשם רשע, שהרי הוא עוג, וראה עוד להלן מ"ש מדע"ז].

והתיבות "טומנו בכף ידו", לכאורה אינן מובנות. אמנם במחזור ויטרי (סי' תקכ"ד) מביא הברייתא דמס' סופרים, אך בנוסח אחר קצת: "עוג הוא אליעזר, ופרסות רגליו ארבעים מיל, ואברהם אבינו היה טומנו בכף ידו", וזה המשך למה שמקדים המחזור ויטרי שם, שאברהם אבינו היה גדול מבני הענקים, והיינו שכף ידו של אברהם אבינו, היתה גדולה יותר מפרסות רגליו של עוג. ע"ש.

[ו] ובדע"ז מבעה"ת (פר' חיי שרה עה"פ (ברא' כד, טל) "אֵלֵי לֹא תִלְךָ" וגו'), - בתוך תרוצו באופן אחר מדוע לא אבה אאע"ה להשתדך עם בת אליעזר - כתב דבר מחודש מאד, וז"ל: "ועוד י"ל דאמרינן בב"ר () אליעזר בנו של חם היה. ובפרקי ר' אליעזר () מובא שאליעזר עבד אברהם הוא עוג מלך הבשן, והכי איתמר התם: זקן-ביתו של אברהם אבינו היה אליעזר [וכו'], ונתן לו הקב"ה שכרו בעולם הזה והעמידו מלך והוא עוג מלך הבשן.

וקשה שהרי עוג רשע היה ומשה הרגו ואליעזר היה צדיק? וגם במס' סופרים חשיב ליה מתשעה שנכנסו בגן עדן מחיים, ועל דבר זה נכנס, כי כשהביא את רבקה ולא מצא לה יצחק בתולים כמו שאפרש בע"ה, חָשְׁדוּ שבא עליה, ואמר לו כן תחיה ותכנס בגן עדן כמו שאתה נקי ממנה. ונתקיימה בו אותה ברכה ונכנס חי בגן עדן. וצ"ל ששני עוג מלך הבשן היו; אחד רשע שֶהָרְגוּ משה ואחד שהיה עבד וְמִלֵּךְ, וכשֶׁמֶלֶךְ נקרא שמו עוג, כי כל מלכי הבשן נקראו עוג, כמו שמצינו בכל מלכי מצרים שנקראו פרעה".

[ז] ואולי י"ל שהעוג השני, הטעה את העולם שהוא עוג הראשון, ולכך היה נראה למשה רבנו שיש לו זכות ששמש את אברהם אבינו, שזה פי' אחד לדרועא ימינא, כדאי' בזה"ק בפר' בהעלותך ופר' שלח, ועוד, שהעומד לשמשו ולתמכו, נקרא דרועא ימינא. או כפשטות, שאברהם אבינו שמידתו חסד, שהיא דרועא ימינא של העולם, כדאי' בזה"ק בפר' בראשית ובפר' ויחי, ועוד. וע"ז אמר לו השי"ת (במד' כא, לד) "אל תירא אותו", כי הוא אינו אליעזר, אלא עוג השני, שהוא רשע.

[ז]

הרב אלעזר ש. בריעגער, ישיבת "תורה ודעת", ברוקלין = בגליון תקצ"ה ("מי יודע" אות ג') נשאל כמה שנים חי עוג מלך הבשן. בס' סדר הדורות [ח"א שנת ב' אלפים תפ"ח] כתב שבשנת אלף תרנ"ו בעת המבול כבר היה עוג חי ועתה בשנת ב"א תפ"ח כשנהרג ע"י מרע"ה עברו תתל"ב שנים, א"כ כשמת עוג, היה בן יותר מתתל"ב שנים (832).

[ח]

הרב שמואל מרדכי צבי מאליק, ברוקלין = עמש"כ בגליון תקצ"ב (הידעת אות ב'), בענין אמירת "עלינו לשבח" כסגולה נפלאה, ע"ע בסידור האר"י ז"ל לרבי שבתי מראשקוב זצ"ל (ח"א, עמ' תרמ"ב) שכתב בזה"ל:

"מצאתי כתוב מכתבי קדש של הרב במצרים, סגולה נפלאה לשמור עצמו מכל צרה וצוקה ובפרט בזמן המגפה [כ]שמידת הדין מתוחה, לומר בכל ג' תפלות דראש חודש "עלינו" עד "אין עוד", ישר והפוך ד' פעמים. ובפעם אחת יאמר "אנא בכח... צרורה". ובפעם ב' יאמר "נא... שמרם". בפעם ג' יאמר "ברכם... גמלם". בפעם ד' יאמר "יחיד... קדושתך". "קבל רנת... חסין קדוש...". "שועתנו קבל...". ויסיים כל "עלינו" מן "על כן נקוה לך" עד גמירא, ויכוין בס"ת מהר"ה בתפארת עוז' שם תכ"ה. ואח"כ יאמר את המזמור "שגיון לדוד" (תהלים ז'), ויסיים הרב: ויודע אני שהוא מקובל, ונגע לא יקרב באהלו. עכ"ל

נ"ב: ומצאתי כתוב בזה"ל: לפי שיהושע תיקן "עלינו", ובו הפיל ז' חומות יריחו נגד ז' קליפות, וע"י ז' שמות מ"ב (וק"ל) שהם לשבר כח ז' הקליפות של ז' חומות.

ונמצא שבחתונה של ישראל עם התורה ישנם ב' אופנים ומדרגות. בתחילה התורה היא החתן וישראל הם הכלה שישראל מקבלים מהתורה, ואח"כ מתעלים ישראל ונעשים בבחי' חתן והתורה היא הכלה, שישראל משפיעים בתורה. והנה עי"ז שישראל משפיעים בתורה - מקבלים מהקב"ה המשכה והשפעה נעלית יותר. כתיב (ויק' כו, ג) "אם בחוקותי תלכו", שתהיו עמלים בתורה, שזהו הלימוד באופן של יגיעה ועד שמחדשים בתורה, דהיינו שישראל משפיעים בתורה, ואז "ונתתי גשמיכם בעתם" (שם שם, ד) וכל שאר הברכות האמורות בפרשה עד "ואולך אתכם קוממיות" (שם שם, יג), "מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון" (ב"ב עה.), וכמבואר במדרשי רז"ל, שברכות אלו הן באופן שלמעלה מדרך הטבע כפי שיתגלה בעיקר בימות המשיח, שזוהי השפעה נעלית יותר שנמשכת מהקב"ה לישראל, עי"ז שישראל משפיעים בתורה. וזהו תוכן הענין... שע"י חתונת ישראל עם התורה, שהם משפיעים בתורה לאחר שיתחילה מקבלים מהתורה - נעשית חתונת ישראל עם הקב"ה, שמקבלים מלמעלה השפעה נעלית יותר.

ובפרטיות יותר בענין החתונה, הנה לכל לראש ישנה החופה שהו"ע המשכת המקיף על החתן וכלה יחדיו, שזוהי המשכה מלמעלה שנותנת כח שיוכל להיות היחוד של החתן והכלה, וע"י היחוד של החתן והכלה שהחתן משפיע לכלה, נמשך מלמעלה אור נעלה יותר, שזהו מ"ש (ברא' א, כח) ויברך אותם גו'... ע"ש עוד באריכות גדולה, וא"ש.

מעניינא דיומא!

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] **לאפרושי מאיסורא:** בעונה זו מגיעות התאנים הטירות לשוק. הן נחשבות לפרי נְגוּעַ-תולעים. הללו דומות מאד ל"פרחים" שבתאנה וקשה להבדיל ביניהם. יש לחצות לשנים כל תאנה ולקפל כל חצי כלפי חוץ, כך שכל התפרחת הלבנה שבתווך תבלוט החוצה. את התאנה הפתוחה מניחים בכוס שקופה מלאה מים, ותפרחתן כלפי מטה. כשיש בה תולעים, הן תשוטנה במים ואחר דקתים הן תשקענה בתחתית הכוס. אין לאכול תאנה זו. כי אין ודאות שכל התולעים אכן נפרדו הימנה. מיותר לציין כי אין כל ברירה, ויש לבדוק כך את התאנים אחת אחת. ללא בקיאות ראויה ובדיקה מדוקדקת מאד, עלולים להיכשל באיסור-תולעים החמור, וראוי לכל ירא שמים שלא לאכלם כלל (ר' קיצשו"ע מו, לד-מב).

[ב] **בתאנים מיובשים** (כולל הנמכרים בחנויות שבהשגחתנו) מצויים לעתים קרובות חרקים שונים (חיפושיות, זחלים, וכדומה) בין חלקי הפרי (הזרעים והסיבים). מחמת גוון הפרי ומבנהו, יש קושי רב לבדקם,

(נ"ב: ומצאתי כתוב בזה"ל, בכל עת צרה, אפילו בעת הגזירה, יפרש תחילה על איזו צרה הוא מתפלל, ויאמר "עלינו" עד "אין עוד", ויאמר אב"ג ית"ץ וכו' כנ"ל ד' פעמים, ואח"כ יחזור ויאמר "עלינו" ישר ולמפרע, ואח"כ יאמר "אמת מלכנו" עד גמירא). ויהי רצון מלפני א"ש שהימים האלה יהיו לימי ששון ושמחה, במהרה בימינו. אמן.

[ט]

הרב ש. מ. ל. = בגליון תקמ"ט (בלק אשתקד), מעיר השואל על נוסח האקדמות **'נהים כל חיל מרומא כו' נהירא מלכותא לדר ודר לאפרשתא'**, ומי יאמר שהמלאכים אומרים אותו? ברם, בשו"ע הל' ק"ש (סי' ס"ו במ"ב ס"ק י"ז) מו' שלקדושה יפסיק (בין הפרקים) רק ל'קדוש' ו'ברוך', שהם עיקר הקדושה ולא 'ימלוך', וגם בשו"ע הרב (שם ס"ה) כ' שבקדושה יאמר רק 'קדוש' ו'ברוך' ולא 'ימלוך', כי אין המלאכים אומ' 'ימלוך' ואינו מעיקר הקדושה, ויש מי שאומר שגם 'ימלוך' הוא מעיקר הקדושה והעיקר - כסברא הראשונה.

אמנם בסידורו כותב הרב: ובקדושה יאמר רק 'קדוש' ו'ברוך' וגם 'ימלוך' הוא מעיקר הקדושה (ולא שאר דברים שמוסיפים בשבת), הרי שהסידור שהוא ע"פ קבלה אומר שגם 'ימלוך' אומרים המלאכים, ונראה בעליל שגם בעל האקדמות ס"ל כשיטה זו, שהמלאכים אומרים אותו.

[י]

הרב ישכר דוד קלויזנר = בגליון תקצה [מי יודע' אות ג] שאלו מי יודע לבאר דבריו הק' של ב' 'קדושת לוי' שכ': "זאת חקת התורה. שהתורה תהיה בבחינת מקבל, בחינת 'זאת', שאנו נהיה משפיעים לתורה?"

וי"ל עפ"מ המו' ב'תורת מנחם' חלק לו - נשא תשכ"ג [עמ' 53 ואילך]: "כבר עמד רבנו הזקן ב'לקוטי תורה' [בדרושי פ' ברכה ובדרושי שה"ש]... שממאמר רז"ל (שמו"ר פל"ג, ז) שהתורה היא מאורסה לישראל, משמע שישראל הם בחי' חתן, והתורה היא בחי' כלה, ואילו מהמאמר [בוהר] 'תלת קשרין', משמע שישראל מקבלים מהתורה, וא"כ התורה היא החתן המשפיע? ומבאר באריכות איך ששניהם אמת כו', ויובן מכמו שהוא בלימוד התורה כפשוטו, סדר הלימוד הוא "דליגמר איניש והדר ליסבר" (שבת סג:), לעולם ילמד אדם תורה למיגרס, ואחר כך יהגה, יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא, להקשות ולתרץ, שנאמר: בתורת ה', והדר ובתורתו יהגה, ומובן שבתחילת הלימוד, כשהלימוד הוא למיגרס בלבד - הלומד מקבל מהתורה, ולאחרי כן כשהלימוד הוא לעיונא, ועד שמחדש בתורה כו' הרי הלומד משפיע ומוסף בתורה, ועד שישנו ענין ההשפעה דישראל בתורה באופן היותר נעלה כפי שמצינו בדוד שהי' מחבר תורה שלמעלה.

ובמיוחד בפרי בעל גוון כהה. ("ועד הכשרות" שע"י "העדה החרדית" ירושלם) ~ על הקשר בין אכילת תאנים למצנת עונג שבת, ר' ב' לקט יושר, או"ח עמ' 121 ~ בשנים האחרונות פורסם שגם הענבים בחשש נגיעות.

[ג] קבלת שבת פר' פינחס: מ"ג להוסיף "בשמחה" ב"בואי בשלום", כי בפר' השבוע כלולים כל החגים. ~ חסידים מסרו בשם החוזה מלובלין זצ"ל שמכח שבת זו בה קוראים "לכן... הנני נותן לו את בריתי שלום", ניתן להאחז בקדושה ויכול לבוא לידי תיקון בשלמות ("לב שמחה").

[ד] סעודות השבת: רק בלילי שבתות "בין המצרים" מוסיפים בסטולין-קרלין את התיבות "קנא ונקם" שב"כל מקדש" ~ בשבתות ימי "בין המצרים" יש להזהר מענייני חשש אבלות יותר מבשאר שבתות השנה, כדי שלא לתת מקום לחשש אבלות בשבת (ליקו"ש ד, 1091; ומציין לחגיגה חי. שגם איסור התירו מטעם כעין זה). מאידך, ב' "תרומת הדשן" זצ"ל לא שר זמירות בשבתות אלה (לקט יושר)

[ה] הפטרת היום: מפטירים "דברי ירמיהו", ההפטרה הראשונה משלש ההפטרות דפוענותא (דש"ח). אין קשר לפר' השבוע, אלא לימי "בין המצרים": "מקל שקד אני רואה" (ורע"ש ההמשך המר!), והשקד גומל שקדים לכ"א ימים מעת הוצאת הפרח.

[ו] העתידים להפטיר בשבת הבאה הפטרת שבת-ר"ח, "השמים כסאי" (ר' בה), רצוי שיפטירו השבת גם את הפטרת "שמעו" (שנדחית בשבת הבאה) מיד אחר הפטרת "דברי ירמיהו" זו, שכן היא סמוכה לה מיד אחריה בספר ירמיהו (השוה לש"ק פר' ראה בענין "עניה סוערה"). למעשה כבר כתב כן ההג"ר שמעון הלוי, רב בפרויקירכן זצ"ל, אולם ב"התעוררות תשובה" (או"ח ח"ג, ג) דחה זאת ממש"כ בתרומה"ד (ס' צ"ד) שחתן בש"ק פר' תצא בה מפטירים "רני עקרה" [וההפטרה נדחית עקב "שוש אשיש"] לא יתחילו לשנות בשביל זה בשתי שבתות לפני כן כדברי המרדכי וכו', כיון דליכא כתובה דלא רמי בה תיגרא (שבת קל). ודילמא הדרו בהו, ונמצא שהפטירו שלא כדין, כן לעניננו, הן בכל יום ויום אנו מחכים לביאת משיח, ואולי יבוא עוד לפני השבת הבאה, נמצא ששינו הסדר בחינם, ולחזק אמונה זו ראוי שלא להפטיר, שהרי

קריאה זו אינה חיוב כקריאת מגילה ופר' זכור, אלא מנהג ע"פ פסיקתא, וכיון דנדחה נדחה, ולא יהא חמור מת"ב בעצמו שחל בשבת דאמר רבי (מגילה ה:): הואיל ונדחה ידחה.

[ז] "לענ"ד ראוי לקרוא פס' ראשון ואחרון מהפס' "שמעו", ולמעשה יותר נראה את הפס' האחרון שהאשכ' מוסיפים "הלוא מעתה..." וגם את הפסוקים הנוספים [לספ' ומ"ח] "אם תשוב... ובו יתהללו".

[ח] הגבאים יכריזו שההפטרה נמצאת לאחר פר' "מטות".

[ט] מנגנים "יחדשהו" בניגון נשבר ועצוב (שיירי כה"ג), ויש שנגנו בקנן "אלי ציון". מנגד, דרשו חסידים: משנכנס אב, ממעטים את הצרות, היסורין והסתרת הפנים, בשמחה של מצוה המותרת, כגון בשבתות ובסעודות מצוה.

[י] מנהג-חסידים כללי <כמשנ"ב רפ"ד סקט"ז> שלא לומר "אב-הרחמים" כבכל "שבת מברכים" (שאינו דומה ל"שבת מברכים סיון". בה"ג רפ"ד בשם רש"ל. ע"ש) ואין מזכירים נשמות (מ"ב רפד, טז). למנ' הגר"א זצ"ל אומ' בשבת זו (למעשה כמנ' ק"ק שא"א א"ה בכל שבתות השנה פרט לימים שבין פסח לעצרת וימי "בין המצרים"), פרט לברית-מילה, או שהמוהל/הסנדק מתפללים שם.

[יא] אהבת חסד: לו כל הורה ומחנך היה מורה לבניו/תלמידיו להרים רק שקית/קרטון אחד/ת (לא יותר, ח"ו, מחשש 'זוגות'...) המתגולל/ת ברחוב ולהניח/ה בפח המיועד - פני רשות-הרבים היו נראות אחרות... במיוחד הדבר מצוה בא"י (ר' סוף כתובות) וגם בחו"ל, הוא קידוש ה' והרבות כבוד שמים בשל החינוך הראוי. כ"ק מרן אדמו"ר מקרלין שליט"א דבר על רה"ר נקיה המקדשת ש"ש ב"זאת חנוכה" תשפ"ב.

[יב] מנהג קהלות רבות לומר בימי "בין המצרים", ביום, "תקון רחל", נוסף על "תקון חצות" שבכל לילה, פרט לער"ח אב, לפי שמחצות היום א"א תחנון, אע"פ שאומ' סדר יו"ק. אך השנה, היא השנה היחידה שבה אומ' ביום אחד "תיקון רחל" וגם סדר יו"ק, לפי שר"ח חל בש"ק וסדר יו"ק הוקדם להיום, בו אומ' גם "תיקון רחל", לפי שאומ' תחנון. לפיכך במנינו הקבוע ליו"ק בביהכ"נ "אהבת חסד" בב"ב, הננו מסמיכים היום "תקון רחל" בצבור לפני סדר יו"ק (הגר"ש דבליצקי זצ"ל).